

Filozofia codziennosci prof. Marii Szyszkowskiej (170)

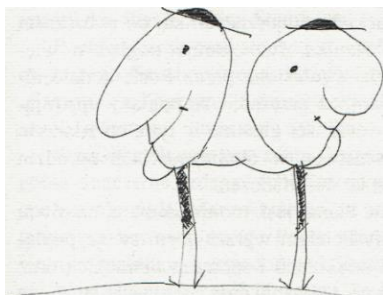

Fot. Andrzej Dębowski

Stanisława Stanika niepokoi brak inspiracji w życiu jednostek, które zamykają się w kręgu codziennych doznań. Betonowe miasta napawają podmiot liryczny jego wierszy głębokim lękiem. Myślę, że holizm, czyli pogląd o jedności wszechrzeczy, a więc, poczucie więzi nie tylko z przyrodą, ale także braterstwo z nieznanymi sobie osobami jest bliskie Stanisławowi Stanikowi.

Poeta zafascynował się życiem wielkiego twórcy Jerzego Szaniawskiego. Książka o jego życiu „Samotnik z Zegrzyny” zajmuje wyjątkowe miejsce w twórczości Stanisława Stanika.

Stanisław Stanik przyznaje doznaniom szczególne znaczenie, zdając sobie sprawę z tego, że one nas nie mylą. Mam wrażenie, że poszukiwanie prawdy skierowuje uwagę Poety właśnie ku pierwotnym wrażeniom zmysłowym. Skazany na trwanie w bezdusznym mieście, tęskni do łąk, do wsi, wzbudzając w czytelniku swojej poezji głębokie refleksje.

Rys. Jan Stepien

Mam wrażenie, że stara się powiedzieć, iż o wiele więcej zależy od siły woli człowieka niż nam się to wydaje. Istotne znaczenie przypisuje wewnętrznej harmonii, czyli zgodności ze sobą.

Rozważania o twórczości Stanisława Stanika mogłam być zatytułować „Poeta w drodze”. Mam na myśli to, że ten Autor kilkunastu tomików wierszy, książek, publikacji w wielu pismach, nagradzany wielokrotnie znaczącymi nagrodami literackimi, nie ustaje w poszukiwaniach. Nie wiem czy szuka bardziej nowego wyrazu dla świata własnych doznań

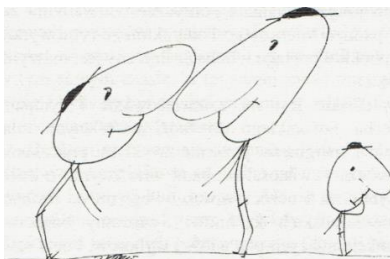
przeżyć i przemyśleć – czy raczej drogowskazów dla własnego życia, penetrując stan swojej świadomości, przeżyć i doznać.

Twórca o którym tu mowa jest baczny obserwatorem środowiska literackiego. Jego pasja dziennikarska sprawiła, że nie jest oddalony od zdarzeń dnia dzisiejszego. Ubolewa nad upadkiem relacji człowiek-człowiek. Bliski jest mu człowiek rozdarty wewnętrznie, cierpiący, pogrążony w depresji, nie mogący poradzić sobie ze sobą. I tu nasuwa mi się skojarzenie z teorią dezintegracji pozytywnej Kazimierza Dąbrowskiego. Ten profesor medycyny i zarazem filozof wykazał w swoich dziełach, że najbardziej wartościową grupą jednostek w każdym społeczeństwie są psychonerwicowcy z powodu wysoko rozwiniętej uczuciowości, wrażliwości i wyobraźni; czują ból świata wyrażając go w twórczości. Poezję Stanisława Stanika przenika patriotyzm i religijność. W wierszach, w których Poeta odnosi się do Boga, bohater liryczny podporządkowuje się w pełni Absolutowi. Nie buntuje się, nie zadaje pytań, nie wątpi w dobroć Boga mimo przeżywanych przez siebie tragicznych cierpień.

Wnikając w twórczość Stanisława Stanika odnosi się wrażenie, że brakuje mu poczucia bezpieczeństwa, którego doznawał w domu rodzinnym, w symbiozie z przyrodą.

Obecnie jest redaktorem naczelnym „Myśli Literackiej” wydawanej przez „Myśl Polską”.

Wartość twórczości jest niezależna od oceny charakteru twórcy, co w tym rozdziale, niestety, muszę ze szczególną mocą podkreślić.

Rys. Jan Stepien

Lech Jaworski

Nie jest częste połączenie wiedzy prawniczej z twórczością poetycką, co charakteryzuje omawianego tu Poetę. Ale nie powinno to zaskakiwać, bowiem precyzja słowa w takiej samej mierze wymagana jest od poety i od prawnika.

Nowoczesną sprożaiowaną formę wiersza Lech Jaworski przeplata z formą tradycyjną, w tym z sonetem. Niektóre spośród wierszy są rymowane. Można odnieść wrażenie, że ceni tradycję, aczkolwiek jest osadzony w świecie nowoczesnym, podejmując działania polityczne. Utrwalił mi się w pamięci wiersz tego Poety, którego rytm wyraża stukot kół pociągu – bohater liryczny jest maszynistą.

Bliskie jest mi zainteresowanie i sympatia Lecha Jaworskiego do ludzi określanych mianem z marginesu, pozornie zwykłymi

pijaczkami, a w rzeczywistości osobami wrażliwymi, o dużej wyobraźni i uczuciowości, odległymi od drobnomieszczańskich kanonów. Świadomy bogactwa funkcjonujących poglądów i wyborów, Poeta stara się zrozumieć ludzki świat, zamiast go oceniać.

Lech Jaworski zatapia się w istnieniu nie oceniając rozmaitych sposobów życia, nie moralizując. Myślę, że człowiek, a w tym miłość erotyczna bardziej absorbuje Poetę niż doceniany i głęboko odczuwany przez niego urok świata przyrody. Dodam, że w wielu jego wierszach dochodzi do głosu intelektualizm.

Lech Jaworski ceni jednoznaczność w postawach bohaterów lirycznych, a więc zarazem odwagę, która jest niezbędna, by należeć do mniejszości nieprzystosowanej do funkcjonujących większościowych poglądów.

Nie każdy z poetów, ku memu nieustannemu zaskoczeniu, jest tak fascynującą indywidualnością. W tym wypadku urzekła mnie również magia dwukrotnego niejako poznania Lecha Jaworskiego.

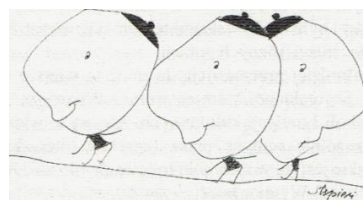
Wielokrotnie rozmawialiśmy m.in. o polityce spotykając się na posiedzeniach Rady Wydziału na Uniwersytecie Warszawskim. Potem z niewiadomych powodów mijaliśmy się przez wiele lat. Nawet w czasie wakacji mimo, że spędzaliśmy je w tym samym czasie, w tej samej małej miejscowości i byliśmy bywalcami tej samej kawiarni, lecz widocznie w różnych porach.

Bardziej przemawiają do mnie te wiersze Lecha Jaworskiego, które są wolne od nawiązań do symboli i tradycji kulturowych. Ale są to wiersze szczególnie cenione przez krytyków literackich. Bliskie jest mi w nich porzucenie filozofii Nietzschego. Wymiar poezji wzrasta, jeśli przenika ją myśl filozoficzna. I odwrotnie. Niejeden filozof, by wymienić Nietzschego, czy Kotarbińskiego, sięgał do poezji dla wyrażenia czegoś niewyrażalnego w języku filozoficznym.

Pięknie wydany tomik Lecha Jaworskiego „Pełnia i nicność” niemal otwiera utwór „Wesoła imprezka” o ważnym przesłaniu. Zażaliny jest rytm tego wiersza. Dzięki swej wrażliwości Poeta odbiera zapewne rytm Kosmosu, który przenika do jego twórczości.

Lech Jaworski wyraża w swojej poezji tęsknotę do tego, co minęło, jak również ku temu, co pragnie, by nastąpiło.

Zdolność Lecha Jaworskiego do empatii – mimo egocentryzmu znamionującego często poetów – sprawia, że prowadzone z nim dyskusje stają się porozumieniem także poza słownym. Poszerzają i pogłębiają odbiór świata w którym przyszło nam żyć.

Rys. Jan Stepien

cdn.

Maria Szyszkowska